

ՊԱՏԿԵՐ

ՀԱՆԴԵՍ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 20

1 Փետրուար 1897.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱՐԱՆ.

ՃԻՎԷԼԷԿԵԱՆ

Պապը Արի Հատուկի Թիւ. 20

1897

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

— — —

- 1 Կոնդակ Լեւոն Ժ.Գ. Բանանայապետի.
- 2 Ակնարկ մը Ս. Իզնատիոսի բղքոց վրայ.
- 3 Օղոյ մասնկան պատմութիւնն.
- 4 Նուագ կրօնական.
- 5 Մանր տեղեկութիւնք.
- 6 ՎԱՐՔ Ս. ՄՈՆԻՔՍԹԻ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Վ. ԱՐԻԿԵԱՆ

Պ Ա Տ Կ Ե Ր

Հ Ա Ն Դ Է Ս Կ Ի Ս Ա Մ Ս Ե Ա Յ

ԵՐԱՅԻՐԱՅԻ ԾԱՐԻ

ԹԻՒ 20

1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1897

Տեառն մերոյ լեւոնի Աստուածային նախախնամու-
թեամբ Գահանայապետի ԺԳԻ.

Առ Պատրիարքունս, Նախագահս, Արքեպիսկոպոսունս,
Եպիսկոպոսունս, եւ այլ Առաջնորդս՝ որք ի խաղա-
ղութեան եւ ի հաղորդութեան Առաքելական
Աթոռոյն են.

Հռովմ
1896

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԵՂԲԱՐՑ ՄԵՐՈՅ, ՊԱՏՐԻԱՐԺՍՑ,
ՆԱԽԱԳԱՀԻՑ, ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ,
ԵՒ ԱՅԼՈՅ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՑ ՈՐ ԵՆ Ի ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ Ի ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԱԹՈՌՈՅ

ԼԵՒՈՆ ԺԳ. ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏ

ՈՂՋՈՅ ԵՒ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Ստէպ անգամ մեր ծայրագոյն Գահանայապետութեան ըն-
թացից մէջ, մեզ նուիրական եղած է հրապարակաւ յայտնել
մեր վստահութիւնն ու բարեպաշտութիւնն առ Ամենօրհնեալ
Կոյսն Այս զգացմունքներն զոր յղացած ենք ի մանկութենէ եւ
բոլոր մեր կենաց մէջ՝ ջանագիր եղած ենք մեր սրտին մէջ
պահել եւ զարգացնել. Նոյն իսկ ժողովրդոց վստահաւոր եւ
քրիստոնէական կրօնի ախուր պարագաներէն անցնելով ճանչ-
ցած ենք թէ որքան կարեւոր մեր խնամոց ուժգին յանձն-
արարել փրկութեան եւ խաղաղութեան սոյն օգնութիւնը,

զոր Աստուած իւր մեծագոյն մարդասիրութեամբ մարդկային սեռին չնորհած է, յանձին Օգոստական Մօր ինչպէս որ Եկեղեցական պատմութեան մէջ ցուցուած է:

Ամեն կողմերէ, Կաթողիկէ ազգաց եռանդն մեր ուխտից եւ յորդորանայ կը համապատասխանէ. որովհետեւ ամենատարբար Վարդարանի ջերմեռանդութիւնն ընդհանուր ծաւալած է. եւ առատ պտուղներ կուտայ միշտ: Սակայն մենք եւս չենք դադարիր հռչակել զՄայրն Աստուծոյ ամենագովելի, եւ յանձնարարել հաւատացելոց եռանդ եւ սէր առ այս Մայրն ազանց որ առաւան է ողորմութեամբ եւ լի չնորհօք: Որչափ որ հոգերով ծանրաբեռն մեր անձն վերահասու է այս կենցաղն թողելու մօտալուտ վայրկեանին, բայց ցնծայից վատահոլութեամբ կը նայի առ Մայրն, յորմէ իբր օրհնեալ արչալուսէ մը ծագած է երանաւէտ անվխճան տիւն:

Պատուական եղբարք, որքան քաղցր է մեզ յիշել թէ մեր այլ եւ այլ թղթերով կանոնաւոր միջոցներու մէջ հրատարակուած, զովարանած ենք Վարդարանի աղօթքն որ իւր ամէն տեսակէտով հաճելի է Տիրամօրն, զինքն վերապատուելու հաւմար եւ շատ նպատաւոր է անոնց, որք ըստ պատշաճի կը զուրցին Վարդարանի աղօթքն: Նա քաղցր է մեզ ամրապնդել մեր հրահանգներն եւ հաստատել:

Նոյնպէս գեղեցիկ առիթ մը մեզ կը ներկայանայ յորդորել հայրաբար մտքերն ու սրտերն աճելու յԱստուածպաշտութեան եւ արծարծել ի նոսա անմահ վարձուց ակնկալութիւնն:

Աղօթքն որոյ վրայ կը խօսինք, յատկապէս Վարդարան կը կոչուի. իբր թէ կը նմանի գեղեցկութեան ծաղկեայ պսակին, եւ վարդերու անուշահոտութեան. որպէս թէ խիստ վայելուչ է մեծարելու Կոյն, որ արդարեւ արքայութեան խորհրդական վարդն ողջունուած է եւ հոն լուսապօսկ պսակեալ Դշխոյ տիւնդերաց, փառք իւր անուան: Նա կը նախաձայնէ պսակն երկնային ցնծութեանց զոր Տիրամայրն պիտի չնորհէ իւր ծառայից:

Բացերեւ է անոր, որ կը խորհրդածէ իսկութիւնն Վարդարանի, իրաւի բնաւ չկայ բան մը որ աւելի խիզախէ զմեզ առաքելոց եւ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի օրինակօք՝ քան առ Աստուած կարդալն եւ իւր օգնութիւնն խնայել: Հետզհետէ Ս. Հարք եւ Վարդապետք աղօթից կարեւորութիւնն մեզ զեկուցին, այնպիսի մեծ հարկ մը որ եթէ մարդիկ այս պարտականութեան անփոյթ լինին. ի զուր պիտի յուսան իրենց յաւիտենական փրկութեան:

Բայց թէ իւր ընտելեամբն իսկ, եւ ըստ խոստման փրկչին, ճանապարհ մ'է, որ կ'առաջնորդէ շնորհներ ընդունելու, մանաւանդ ոչ ոք կ'անդիսանայ թէ երկու տարերք. այս է միաբանութիւնն եւ յարասեւութիւնն բազում հաւատացելոց՝ ամենամեծ ոյժ կուտան։ Առաջինը բացայայտ է մարդասիրական հրաւերով՝ զոր կ'ուղղէ Քրիստոս «Խնդրեցէ՛ք, եւ դաճիք. բախեցէ՛ք» (Մատթ. է. 7)։

Աստուած իբրեւ գործաւոր հայր յաւէտ կը բաղձայ իւր որդւոց իղձերն կատարել, բայց կը սիրէ եւս որ անոնք անդադար պաշտօնին, իրենց ազօթիւք թախանձեն, այնպէս որ անձուկ կապանօք իրենց սիրան յարի իւր։

Տէրն մեր յղովակի հասարակաց ազօթից վրայ ճառած է «Եթէ երկու ի ձէնջ միաբանիցին յերկրի վասն ամենայն իրաց, զինչ եւ խնդրեսցեն եղիցի նոցա ի Հօրէ իմմէ որ յերկինս է։ Զի ուր իցին երկու կամ երեք ժողովեալ անդ եմ ես ի մէջ նոցա» (Մատթ. ԺԷ. 19-20)։ Ասոր վրայ Տերաւուրիանոս ազգու խօսած է՝ «Մենք կը ժողովուինք մեր ազօթքներով զԱստուած չըջապատելու, իբր ձեռքէն բռնելով, այս բանապատուութիւնը հաճոյ է Աստուծոյ։

Այսպէս Սուրբ Թովմաս Աղուինացին սա յիշատակելի խօսքն ըսեր է «Անկարելի է որ այնչափ մարդիկներու ազօթքներն չչառնին, եթէ այս ազօթքներն, մի միայն ազօթք մը յօրինեն։»

Այս երկու յանձնարարութիւնք կատարելապէս կը գտնուին Վարդարանի մէջ։ Այս ազօթքին մէջ, չյերկարելու համար, իրապէս կրկնապատկենք մեր աղաչանքներն երկնաւոր Հօրէն իւր փառաց եւ շնորհաց թաղաւորութիւնն ընդունելու։ Միշտ յօգնութիւն կոչենք Մայրն Կոյս, որ իւր միջնորդութեամբն ապաւնն եւ օգնական լինի մեղաւորացս, թէ բոլոր մեր կենաց մէջ եւ թէ ի վերջին ժամու, որ յախտնական աշխարհին դուռն է։

Այս Վարդարանն յատկացեալ է ի ոպառ հասարակաց ազօթից. ոչ անպատճառ կոչուած է Մարիամն Սաղմոսարան, արժան է, բարեպաշտութեամբ պահել եւ վերանորոգել այս սովորութիւնը, որ հաստատուն էր մեր նախահարց մօտ։ Քրիստոնէական գերդաստանաց, քաղաքաց եւ կամ գիւղերու մէջ որբազան օրէնք մ'էր, որ յերեկոյեան, յետ տաժանելի վաստակոց համախմբելով՝ կուռամօր պատկերին առաջ Վարդարանի մասերն կը փոխանակէին։

Հասարակաց ճշմարիտ բարեպաշտութենէ սաստիկ յուզուած, Մարիամ կը պաշտպանէր գերդաստանը, որպէս մայր մը իւր որդին, անոր կը շնորհէր ընտանեկան խաղաղութեան օրհնութիւնք, որ երկնային խաղաղութեան իբր գուշակն էր:

Ի նկատի առնելով Վարդարանի աղօթից զօրութիւնն. այլ եւ այլ ժամանակներ . Վարդարանի համար ըրած որոշումներու մէջ, զայս սահմանած ենք . «Կը փափաքինք որ զօրհանապաղ զուրցուի իւրաքանչիւր թէմի Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, եւ ժողովրդագեոտական եկեղեցիներու մէջ ամեն տօնօխմբական օրերն» . (Թուղթ առաքել. Փրկաւէտ այն, 4 զեկտեմբեր 1883) . որ հաստատութեամբ եւ եռանդեամբ պահուի այս սովորութիւնն: Սակայն կը տեսնենք ցնծութեամբ, որ կը շարունակուի, եւ կը սիւսի հրապարակային բարեպաշտութեան մեծահանդէս յոյցերու, եւ հռչակաւ որ վկայարաններու ուխտագնացութեան մէջ, որոց թիւն փափաքելի է որ բազմապատիկ լինի:

Աղօթից եւ օրհնաբանութեանց առ Աստուածամայրն Մարիամ միաբանութիւնն ամենաքաղցր եւ փրկական է հոգւոյ Որուն մինք եւս փորձառու եղած ենք . եւ մեր երախտագիտութիւնը կը խրախուսէ զմեզ յիշատակել . մինչ մեր Քահանայապետութեան հանդիսական ինչ պարագաներու մէջ, ամեն դասակարգի խումբն բազմութենէ բոլորուած էինք Վատիկանեան Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, որք կը միայնէին իրենց սրտերն, իրենց ձայներն, եւ իրենց վստահութիւնը մերթններու հետ, եռանդեամբ կը պաղատէին Վարդարանի աղօթիւք եւ խորհուրդներով առ բարեգութ պաշտպանն Կաթողիկէ կրօնի:

Ո՞րք կարող ատել եւ խորհիլ թէ մեր կենդանի վստահութիւնը զոր ունինք Սրբոյ Կուսին օգնութեան վրայ. ծայրայեղ ըլլայ . Անտարակոյս կատարեալ հաշտարարի սնունդն եւ զերն միայն Քրիստոսի կը պատկանի Որովհետեւ Նա միայն որ մի եւ նոյն ատեն Աստուած եւ մարդ. գերազոյն Հօր հետ մարդկային սեռն հաստատեց ի շնորհս. «Զի մի Աստուած եւ մի միջնորդ Աստուծոյ եւ մարդկան՝ մարդն Յիսուս Քրիստոս որ ետ զանձն փրկանս ընդ ամենեցուն» (Ա. Տիմոթ. Բ. 5. 6) . բայց ինչպէս որ հրեշտակային Վարդապետն կ'ուսուցանէ «Ամենեւին բան մը չարգելուր որ ոմանք կոչուին ըստ որում, միջնորդք Աստուծոյ եւ մարդկան, քանի որ գործակից կը լինին ընդ Աստուծոյ մարդոյ միութեան, որոշապէս եւ պաշտօնեապէս, զոր օրինակ երկու կտակարանաց հրեշտակներն, Սուրբերը եւ մար-

գարէններն եւ քահանայքս Նոյն փառքն արժան է Սրբոյ Կուսինս

Կարելի չէ երեւակայել մէկ մը, որ զԱստուած եւ մարդիկ հաշտեցունելու համար, կրցած է կամ պիտի կարենայ սուղազային մէջ Աստուածածին Մարիամէն աւելի ազդեցիկ գործել : Նա՛ մարդկանց՝ որք ի յաւիտենական կորուստ կը դիմէին, ընծայեց Փրկիչ մը. այն ինչ խաղաղական խորհրդոյ աւետիսն՝ ի հրեշտակէն ընդունեց, զոր յերկիր բերաւ. տալով նմա սքանչելի հաւանութիւն մը յանուն բոլոր մարդկութեան : (Ս. Թովմ. Գ. արարիկ. 26-1. 2) Սա է իւր ճշմարիտ մայրն յորմէ ծնաւ Յիսուս : եւ այս առթիւ արժանաւոր եւ ամենատիրելի միջնորդ մը միջնորդի մօտ :

Զոր օրինակ այս խորհուրդներն փոփոխակի դրուած են Վարդարանի մէջ ի յիշատակ եւ ի խոկումն բարեպաշտ հաւատացելոց. հոս իսկ կը նշմարի մեր հաշտութեան եւ փրկութեան գործոյն մէջ Կուսին Մարիամու դերն : Ոչ ոք կարող է չ'սրտաշուշիլ. նկատելու ատեն զՄարիամ Կոյսն, որ Եղիսաբէթի տան մէջ կը հանդիսանայր իբր գործի Աստուածային շնորհաց : Եւ այն ատեն որ կը ներկայացնէր իր Որդին հովուաց, թագաւորաց, եւ Սիմոնի Ծերունւոյն : Սակայն ինչ զգացումներ կ'ունենայ անիկայ երբ կը խորհի, թէ մեղի համար հոսեալ արիւնն Քրիստոսի, եւ անգամներն որոց վրայ կրած խոցերն իւր Հօր կը ցուցնէ իբր զին մեր ազատութեան. են մարմին եւ արիւն Կուսին : «Մարմին Յիսուսի է մարմին Մարիամու : Թէպէտ փառօք յարութեան փառաւորեալ է : սակայն այս մարմնոյ բնութիւնն կայ եւ մնայ նոյն, զոր առեալ է ի Մարիամայ : (Ս. Օգոս.) :

Վարդարանն դեռ եւս ունի մի այլ կարեւոր պտուղ. որ նայելով ժամանակին պէտքերն, յայտն կը կայանայ, այլուր յիշած ենք զայն : Երբ Աստուածային հաւատոյ առաքինութիւնն այնչափ վտանգաց եւ յարձակմանց կ'ենթարկուի. քրիստոնէին կը հայթայթէ թէ ինչ բանով պէտք է անուցանել եւ հաստատուն ամրացնել զայն : Աստուածային գիրք զՔրիստոս կ'անուանեն, «Զօրազրուին հաւատոյ, եւ կատարիչն Յիսուս» (Եբրայ. ԺԲ.) : Հաւատոյ հեղինակ, զի ինքն սորվեցուց մարդկան հաւատալու բազմադիմի ճշմարտութիւնք : Մանաւանդ անոնք որ զինքն կ'ակնարկէին, յորում «Բնակէ ամենայն լրումն Աստուածութեան» (Կողոս. Բ. 9.) : Եւ որովհետեւ իւր շնորհօք. կերպով մը օծութեամբ հոգւոյն սրբոյ սիրով կը սարգեւէ հա-

ւատալու կերպն, Հաւատոյ կատարիչն, վասն զի երկնից մէջ իրերն պայծառ կը ցուցնէ. զոր մարդ իւր մահկանացու կենաց մէջ չի տեսներ. բայց եթէ վարագուրի ներքեւ : Հոն ներկայ հաւատքն փառաւոր լուսաւորութեան կը փոխարկուի : Քաջածանօթ է, թէ Վարդարանի օրինադրութեան մէջ, Քրիստոսի զործն զօրաւոր կերպով ազդեցութիւն կ'ընէ : Կը խորհինք իւր կեանքն : Կը խոկանք իւր առանձնական կեանք ուրախական խորհուրդներու մէջ, իւր կեանքն հրապարակային դասն ցաւոց եւ տառապանաց մէջ : Վերջապէս իւր փառաւորեալ կեանքն, որ զինի յազմական յարութեան ի յաւիտենականութիւն կը փոխադրի, եւ կը բազմի Հօր աջակողմն :

Որովհետեւ հաւատքն արժանաւոր եւ կատարեալ լինելու համար. անհրաժեշտ է իւր յայտնութիւնն. «Զի արաւ հաւատայք յարդարութիւն եւ բերանով խոստովանիք ի փրկութիւն» (Հռովմ. 10. 10) : Ծշգրտիւ կ'ըմբռնենք լաւ միջոց մը Վարդարանի մէջ խոստովանելու զայն : Արդարեւ ձայնաւոր ազդեցով, որ անոր խորհուրդն կը կազմեն : Մենք կը յայտնենք եւ կը խոստովանինք մեր հաւատքն յԱստուած Հայր մեր ի նախախնամութեամբ ի կեանս հանդերձեալ յաւիտենից, ի թողութիւն մեղաց, նաեւ մեր հաւատքն ի խորհուրդս սրբոյ երրորդութեան, Բանին մարդ եղելոյ, Աստուածամայրութեան, եւ յայլ խորհուրդս : Ուրեմն ոչ ոք անգէտ է թէ հաւատոյ արդիւնքն եւ արժանիքն ինչ է : Հաւատքն է այն ընտիր բողոքն յորմէ կը ծլին արդիւնաբեր համայն առաքինութեան ծաղիկներն, որովք հաճոյ կը լինինք Աստուծոյ, որ յարամնայ պառուգներ պիտի տան (Իմաստ. 25. 3) «Զի եւ ճանաչեն իսկ զքեզ՝ բովանդակ արդարութիւն է, եւ գիտեն զզօրութիւն քո՝ արմատ անմահութեան» :

Սա պատեհութեամբ, արժան է զայս եւս յաւելուլ անտաւրակոյս խօսելու առաքինութեան պարտուց վրայ. զոր անվրէպ հաւատքն կը պահանջէ : Այս առաքինութեանց մէջ կը զանուի ապաշխարութիւնն, որ կը պարունակէ պահեցողութիւնը, առաքինութիւն մը յաւելտ կարեւոր եւ փրկաւէտ : Եթէ Եկեղեցին սա կէտիս մէջ օր ըստ օրէ գլխաւորաբար կը վարի իւր գաւազակայ հետ, որ անոնք ըմբռնելով իրենց պարտականութիւնն, մայրենի ներողութեան այլ զործքերով փոխարինեն : Հաճելի է մեզ սա առիթն յարեւ անոնց, որք ստիպած են զմեզ յանձնարարել Վարդարանը, որ կարող է հաւատարմայէս ապաշխարու-

թիւն լարի պտուղներ բերել. մանաւանդ իւր Մօր եւ Քրիստոսի ցաւոյ մատածութեան շնորհիւ:

Ուրեմն այն փոյթն, որ մենք ունինք ժամանկու գերազոյն բարւոյն, որպիսի իմաստուն տեսչութեամբ իբր օգնութիւն Վարդարանը մեղի համար սահմանեալ է, օգնութիւն մը այնպէս յարմարագոյն որ ամէն բանի կը համաձայնի, եւ այնպէս զիւրամերձ, որ կը շահաւորի, այս տեսակէտով անհամեմատ է. ամեն ոք չափաւորապէս կը վարժի ի կրօնս, որ շահաւոր եւ օգտակար կը լինի Վարդարանը ժամանակ չսպառել, որ եւ է զրաւմանց վնասակար լինելու: Սրբազան տարեգիրք նշանաւոր եւ կարեւոր օրինակներով լի են: Եւ կը թուի թէ այնչափ մարդիկ ծանրակիր պաշտօններու եւ տաժանելի դործոց մէջ ընկըղմեալ, մի օր եւս չեն ընդմիջած այս բարեպաշտական ունակութիւնը:

Վարդարանի ջերմեռանդութիւնը սիրելաբար կը միանայ կրօնի ջերմ գոգցման հետ, զոր մենք կը դաւանինք սրբանուէր պապին նկատմամբ, զգացումն որ անոնց սիրել կուտայ զայն, իբրեւ անբոժան ընկեր իրենց կենաց, եւ իրենց հաւատարիմ պաշտպան. եւ անոր վարիլ կուտայ, իրենց վերջին տագնապին մէջ, ուր կը նկատեն նոքա իբրեւ քաղցր զուլակ «Փառաց աւնապկան պապին» . սա՛ Սրբազան ներողութեանց բարերարութեամբ աւելի հաստատուն ամրացեալ է, միայն թէ տրամադիր լինին ընդունելու: Այս ներողութիւններով եւս առաւել Վարդարանի ջերմեռանդութիւնը մեր նախորդներէն եւ մեզմէ ճոխացած է: Գրեթէ այս ներողութիւնք շնորհուած են բարեպետ Վոսպին ձեռօք որք նպաստաւոր կը լինին հոգեւորաց եւ ննջեցելոց՝ վայելելու յաւիտենական լուսոյն եւ ցանկացեալ խաղաղութեան մխիթարութիւնք:

Այս պատճառներն, Պատուական եղբարք, զմեզ կը բռնադատեն տնձանձրոյթ զրուատել եւ աւանդել Կաթողիկէ ազգաց քարեպաշտութեան ալսպիսի ընտիր եղտնակ մը, այսպիսի ողեւան ջերմեռանդութիւն մը որ սնքոյթ նաւահանգիստն կը հասցնէ զմարդ: Բայց ասոր համար խոստացանք ուրիշ տմենակարեւոր աթիլ մը, որուն նկատմամբ արդէն մեր թըղթոց եւ խօսակցութեանց մէջ մեր միտքն լուսաբանած ենք:

Արդարեւ մեր գործքերն, ամէն օր կը ներշնչեն եռանդաւից փառաբար — Առտուածային սրտին մէջ յղացեալ — նպաստելու հաշտութեան չարժման որ բաժանելոց մէջ կը հաւատարի:

Ուրեմն մենք կ'ըմբռնենք թէ. այս սքանչելի միութիւնն ոչ մի լաւագոյն միջոցաւ կրնայ պատրաստուիլ եւ իրագործիլ. եթէ ոչ զօրութեամբ սրբական աղօթից : Քրիստոսի օրինակն մեզ ներկայ է. որ աղօթքի մէջ առ Հայր ուղղեալ կը խնդրէր անորմէ, որ իւր աշակերտք լինին «մի» հաւատոյ եւ սիրոյ մէջ : Եւ թէ իւր Ամենաօրբուհի Մայրն նոյն աղօթքը կ'ընէր. ասոր փառաւոր ապոցոյցն ունինք առաքելոց պատմագրութեան մէջ : Այս պատմութիւնը կը ներկայացնէ առաքելոց առաջին ժողովն ուր կը խնդրէին եւ կ'ըսպասէին յուսալիւր Հոգւոյն Սրբոյ խոստացեալ հեղման շնորհաց : Եւ նոյն ժամանակ Մարիամ անոնց մէջանել ներկայ, առանձին կ'աղօթէր. «Սոքա ամենեքեան էին հանապազօրեալ. եւ Մարեմաւ մարլն Յիսուսի» (Գործք Ա. 14) : Ասոր համար Եկեղեցին իւր խանձարուրին մէջ իսկ միաբանեալ է Տիրամօր յաղօթի իրեւ միութեան փառաւոր պաշտպանին հետ : Կրկին այժմ յարմարագոյն է այս կերպով գործիլ բոլոր Կաթողիկէ աշխարհին մէջ. մանաւանդ առաջիկայ Հոկտեմբեր ամիսն, որ ի կանոն ժամանակաց Եկեղեցին վշտազին պարագաներու մէջ կ'ընթանայ, փափաքեցանք նուիրագործել Աստուածամօր առ որ կը կարդամք Վարդարանի հանդիսաւոր պաշտամամբ :

Ուստի Վարդարանի ջերմաւանդութիւնը ամենուրեք թող կրկնապատկէ փափաքներն : Աւելի սրբազան միութիւնը չահելու մասին : Ձի կրնար բան մը աւելի հաճոյ եւ աւելի սիրելի լինել Սուրբ Մօրն, քան որ Քրիստոսի հետ միացեալ բարձր նպատակի մը համար, յանկայ եւ փափաքի զի ամեն մարդիկ Քրիստոսի եւ մի եւ նոյն մկրտութենէն երախտաւորեալ, յաւրին եւ միանան անոր եւ իրենց մէջ նոյն հաւատով եւ նոյն կատարեալ սիրով :

Որպէս զի այս հաւատոյ վեհագոյն խորհուրդներն Վարդարանի պաշտաման ձեռօք խորագոյն թափանցեն սրտերուն մէջ, այս ամենայնջող վախճանին համար «Հետեւինք ինչ որ կը պարունակեն, ընդունինք ինչ որ կը խոստանան» :

Հուսկ ուրեմն իբր Աստուածային երախտեաց գրաւական եւ մեր սիրոյ հաւաստիքն. յանկեղծ սրտէ կը շնորհենք առաքելական օրհնութիւն Ձեզ ամենուզ, Ձեր Կղերին եւ ժողովըրդեան :

Տուեալ ի Հռոմ առ զբան Ս. Պետրոսի
Յամին 1896 ի 20 Հոկտեմբեր ամսեան

Ի 19 երորդ ամի Քահանայապետութեան մերոյ

ԼԵՒՈՆ ԺԳ. ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏ

Ա. Կ Ն Ա. Ր Կ Մ Ը

Ս. Ի Գ Ն Ա Տ Ի Ո Ս Ի Թ Ղ Թ Ո Յ Վ Ր Ա Յ

(Շարունակութիւն տես քիւ 18)

«Այլ աղօթք մեր յԱստուած կատարեցեն զիս, զի արժանաւորեցայց մասինս պայմիկ՝ որ ողորմութեամբ սահմանեցաւ ինձ, ապահովեալ յաւատարման՝ իբրեւ ի մարմին Յիսուսի, եւ յառաքեալս՝ իբրեւ յերիցունս կկեղեցւոյ. եւ զմարգարէսն սիրեցուք՝ զի նոքա անեսցին զԱւատարման, եւ ի նա յուսացան եւ նմա ակն կալան, եւ ի նա հաւատացեալ ապրեցան. միութեամբ Յիսուսի Քրիստոսի, սուրբք, արժանիք սիրոյ եւ գարմանաց. որոց վասն վկայեաց Յիսուս Քրիստոս եւ համարեցան յԱւետարանի հասարակաց յուսոյն» Այնչափ խափ է ընդ այս եւ ընդ Տպագիրն՝ զի աւելորդ ձանձրոյթ կը համարիմ երկրորդելն. նոսր գիրն փոփոխութեանց տեղն ցոյց կուտայ բազմապատկին:

«Եթէ ոք զհէտութիւն ուսուցանէ ձեզ՝ մի լսէք նմա. բարւոք է լսել յառնէ թշուառելոյ վասն քրիստոնէութեան, եւ ոչ յանթիւրատէ վասն հրէութեան» Իսկ եթէ երկրքեանն զՅիսուսէ Քրիստոսէ ոչ խօսին՝ նոքա ինձ եւ իբրեւ զարձանս քարեայ եւ իբրեւ զգերեզմանս մոռելոյ, յորոց վերայ անուն մարդոյ միայն գրեալ է» Զարմանք թուի ինձ այս պարբերութեանս այսչափ ուղղութեամբ արձանանալն ի Տպագրին:

«Արդ փախերուք դուք ի չար արուեստից (Տպ. կը յաւելունցաւ) եւ ի պատրանաց (Տպ. ի գործոց) իշխանի ոչխարհիս այսորիկ (Տպ. այսմիկ). գուցէ ցնորիցիք ի խորհուրդս նորա եւ տկարանայցէք ի սեր (Տպ. ի սիրոյ մերմէ). այլ ամենեքին կացէք ի նոյն անբաժան սրտիւ: Գոհանամ զԱստուծոյ իմոյ զի մարութի միտս ունիմ վասն մեր (Տպ. բոլորովին աղլապէս կ'ըսէ. գոհանամ զԱստուծոյ իմոյ վասն մարութի մտաց մերոց), եւ ոչ ոք վկայէ ի ծածուկ կամ յայանի՝ եթէ ծանրացայ ումեք սակաւութեւ եւ կամ բազմութեւ. եւ զամենեսին ընդ որս խօսեցայ աղաքեմ՝ զի մի՛ լիցի յայսմ վկայութիւն. » (Տպագիրն ունի, զի մի՛ լիցի այս նոցա ի վկայութիւն):

«Զի թէպէտ եւ կամեցան ամանք խաբել զիս մարմնով,

սակայն հոգի ոչ խարի գի յԱստուծոյ է, եւ զիսէ թէ ուստի՝
եկն եւ կամ յով երթայ, եւ զծածուկսն զննէ, Գոչեցի ի ձայն
մեծ յորժամ առ ձեզ էի» Յունական օրինակք աստէն կը սար-
բերին. ոմանք ըստ վերնոյն՝ ինչպէս զրինք կը յառաջնէ, եւ
ոմանք՝ Գոչեցի ի ձայն մեծ Աստուծոյ կը զննէ, յարելով ապա
յաջորդն. հայերէն օրինակն այս վերջնոց վրայէն թարգման-
ուած է, որ աւելի ընտիրն կը թուի. սակայն կ'ենթադրուի՝ իր
տոյրական յաւելումներովն. Գոչեցի ի ձայն մեծ՝ յորժամ առ,
մեզ էի, եւ խօսեցայ ընդ մեզ բանիսն Աստուծոյ, «եթէ եպիս-
կոպոսի հնազանդ կացէք, եւ քահանայից եւ սարկաւազաց,
եւ ոմանք խորհեցան զինէն՝ եթէ զիարդ զխառցի եւ զհերձուածս
ոմանց եւ ասացի զայնս Վկայ ե ինձ այն՝ որ կապեալս եմ ի
նա՝ եթէ ոչ ուսայ ի մարդկեղէն մարմնոյ, այլ Հոգին գոչեր
եւ տոչր, թէ մի ինչ գործէք առանց եպիսկոպոսի. զմարմինս
ձեր իբրեւ զառճար Աստուծոյ պահեցէք. զմիաբանութիւն սի-
րեցէք. ի հերձուածոց փախերուք. նմանեցարուք Յիսուսի
Քրիստոսի, որպէս եւ նա Հօր իւրոյ» Յունարէնն եւ Տպա-
զիր աստ չգիտեմ յորոյ հոգւոյ մզեալ հաշտ են կատարելապէս
իրարու հետ. զարմանք»

«Եւ ես զիմ պարտս կատարեմ՝ որպէս զայր հատեալ ի
միաքիւն. զի ուր երկմաութիւն եւ բարկութիւն՝ անդ ոչ բնակէ
Աստուած» Բայց այնոցիկ որ ապաշխարեցն՝ թողցէ նոցա Տէր,
եթէ դարձցին ի միաբանութիւն Աստուծոյ եւ ի ժողովս եպիս-
կոպոսի. Հաւատամ ի շնորհս (Տպ. ուղղապէս շնորհացն) Յի-
սուսի Քրիստոսի՝ եթէ նա լուծանէ ի ձէնջ զամենայն կապանս»
Առաջին տողերուն մէջ սպազրին կամ հեռագրաց խոտորումն
կրնայ բացատրուիլ. պարտս բառն արարի եղած է, կատարեմն
տեղափոխած եւ այլ բառին ածականաբար անցեալ զերբոյ
դարձած, զայր կատարեալ. հատեալն կը սրկուի. Եւս զիմս ա-
լարի որպէս զայր կատարեալ միաբանութեամբ. Դիտողութիւն
մը կրնամք յաւելուլ ապաշխարեյ հայերէն բարդ բային վրայ.
ընդհանրապէս կը մեկնեն բառազնինք ապա-աշխարեյ, յետոյ-
լալ. աստ թարգմանիչն արթուն փափկութեամբ ճիշդ յունա-
կան նոյնակազմ եւ համազօր metanoéo բային հանդէպ պատ-
շաճեցուցած է ապաշխարեմն. արդ յունականն նոյնպէս բարդ՝
կը կազմուի meta-noéo, որ է զկնի, յետոյ, ապա, — իմանամ,
խորնիմ, գնտաւ ածեմ, գիտեմ, ճանաչեմ, տեսանեմ. որով բարդ
բայն կը նշանակէ՝ ապիմանամ, փոխիմ ի մտաց, ապաշխա-

րեւմ. Կը փորձեմք հարցունել՝ թէ արդեօք աշխարհէ հայերէնն սուալին իմաստիւ ի մտաց փոխիլ, դառնալ չէ՞ : Տոշ մը յետոյ նոյն յունականն կը փոխէ թարգմանիչն ի դառնալ :

« Խնդրեմ ի ձէնջ եղբարք՝ մի՛ գործէք ինչ հակառակու-
թեամբ, այլ ըստ ուսման Քրիստոսի. (Տպ. կը կարգայ այլ ահ-
ուամբն Յիսուսի Քրիստոսի) . զի լուայ յոմանց զի ասէին՝ եթէ
ի ԳԻԻՍ ԱՆՍ ոչ գտանեմ՝ ոչ հաւատամ յԱւետարանն , եւ ես
ասեմ ցնոսա՝ քե գրեալ է. եւ նոքա ասեն՝ քե հակառակի :
Այլ ինձ ԳԻԻՍ ԱՆՔ Յիսուս Քրիստոս է. դիւանք անապականք՝
Խաչն եւ մահ եւ յարութիւնն նորա եւ հաւատք, որով յայտոսիկ
կամիմ արգարանալ աղօթիւք ձերովք. » Տեսնեմք սոյն վերջին
սողերուս հայերէնն . Այլ վասն զի յուայ յոմանց զի ասէին ,
Երբ ի ԳԻՐՍ ԱՌԱՋԻՆՍ ոչ փառաբանի Աւետարանն՝ ոչ հա-
ւատամք նմա, Ոչ ապաքեն ասացի ձեզ՝ երբ գրեալ է՝ քեպետ
եւ նոքա ասեն՝ երբ աւելորդ է : Արդ ինձ ԳԻՐ ԱՌԱՋԻՆ Յի-
սուս Քրիստոս է, որ ոչ յափշտակի . . . : Գլխաւոր գիտալու-
թեան արժանաւոր վայրն՝ Դիւանն է զոր հայերէնն գիր առա-
ջին կը կոչէ՝ Դիւանն՝ որ է Archives (archivium) յունական
arkheion բառն է , արմատն՝ arkhaïos, որ է հին : Դիւանն
կրկին է , մի՛ անգլին ուր զիւանագիրք կամ մատենանք զիւա-
նականք պահին, միւսն՝ այն գիրք յորս զիւանագրութիւնք կան.
Երկրորդս է դիւանագիր մատենանն : Երկրորդիս կարգէն են
Ստառածաշունչ գիրք, հինգն Սյո իմաստիւ առեալ Ս. Վկայիս
վերին խօսքն կրնամք պատշաճեցուցանել այն հրէից՝ որք յԱ-
ւետարանն հաւատալ չէին ուզեր, եթէ զայն ի հին Կատարա-
նին զէթ էութեամբ ամփոփեալ չգտնէին : Առ որս Ս. Վկայն
կ'ըսէ՝ քե գրեալ է. եւ հակառակորդն կը պատասխանէ՝ թէ հա-
կառակի. այսինքն հակառական է. կամ թէ ըստ Տպագրին ա-
ւելորդ է : Այս ձեւով թուի թէ սնհաւատ կամ անհաւան ի-
մաստունք զՍ. Վկայն իբր տգէտ արամախօսականին կամ հա-
կաճառութեան կանոնաց կ'ուղէին փորձել. առ որս կը պատաս-
խանէ՝ թէ ինձ դիւան Քրիստոս է, դիւան անապական, Խաչն,
մանն, եւն. : Աստուածաշնչին հին գրոց սեպհականելով Դիւան
բառն՝ հայերենին Գիր առաջինն կամ Առաջին գիրքն ուղիղ
առմամբ կը հասկցուի, եւ մանաւանդ թէ նոր կոչում մը կ'ու-
նենամք հայեցի գիւանագիր մատենից, որ գէթ ինձ համար նոր է :

« Բարեւք են քահանայք, բայց առաւել քան զնոսս է քա-
հանայապետն, որոնք հաւատացան սրբութիւնք սրբոց եւ սուան

ծածուկքն Աստուծոյ, Նա է դուռն Հօր, եւ ընդ նմա մտանին Արքանամ, Իսահակ եւ Յակովբ եւ Մարգարէք եւ Առաքեալք եւ Եկեղեցի : Այս ամենայն ի մի միաբանութիւն Աստուծոյ . իսկ առաւելութիւն զոյ ի սուրբ Աւետարանին, զայլուստ Փրկչին (չիք ի յն.) Տեսան մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, եւ չարչարանք եւ յարութիւն նորա : Զի սիրեցեալ Մարգարէքն անետարանցին ի նա : Բայց Աւետարանն կտարումն է անապականութեան : Այլ ամենայն համօրէն բարի է սիրով հաւատացելոց : Տկար կարծեօք զուցէ թէ համարձակիմ ըսել՝ թէ աստէն Քահանայ եւ Քահանայապետ բառերն իբր օրինակ բաղդատութեան տանուած են . առաջինն նշանակելով զհին Կառկա, եւ երկրորդն զՆորն, զԱւետարանն . որով յաջորդն՝ ըստ իս սոյն վերջնոյն նկարագիրն է : Arkhierevs Քահանայապետ յոմանց ուղղակի Եպիսկոպոսին համար տանուած է, որ իմաստին հետ չհաշար. եւ յոմանց Յիսուսի Փրկչին համար, ըստ որում ինքն ըսած է՝ ես եմ դուռն, եւն. : Եպիսկոպոսի յունականն բառին հայերէնն ունիմք մեք Տեսուչ, իսկ Այցելու թարգմանութար համապատասխանն է. եւ բնիկ ձայնիւն վերին բառն ունիմք, Քահանայապետ կամ երիցապետ, եւն. : Յիշեալ տան վերջին առղերուն Տպագիրն կ'ըսէ . Սիրեցեալ են եւ Մարգարէքն՝ զի վասն նորա քարոզեցին . աւելի ընտիր է իմաստիւ եւ յարմար քան զյունականն : Իսկ վերջին խօսքն սակաւ մի այլալաւ զուցէ՝ ստեղծն մեր ի վերոյ պարզած իմաստին կը յարմարի . եւ երկրորեանն ի միասին բարի են հաւատացելոց . կ'ենթադրուի հին եւ նոր Կառկարանք :

«Եւ քանզի աղօթիւք ձերովք եւ ողորմութեամբ՝ որ ի Քրիստոս Յիսուս՝ պատմեցաւ ինձ եթէ խաղաղութիւն զոյ յԵկեղեցի որ յԱնտիօք Ասորոց, եւ ձեզ պատշաճ է՝ իբրեւ եկեղեցւոյ Աստուծոյ ընտրել զոմն բարեւոր պաշտօնեայ՝ որ իցէ լինել պատուիրակ Աստուծոյ . ուրախակից լինել ի նոյն միտս բնոյ նոստ եւ փառաւոր առնել զանունն :» Նշանակելի է աստէն Տպագիրն կրած այլալուծութենն . առաջին առղերուն մէջ եղած է . Եւ քանզի ունիմք միսիրարութիւն եւ ողորմութիւն զՅիսուս Քրիստոս՝ որ է ի մեզ . եւ ապա յաջորդութիւնն՝ որ մաքուր պահուած կրնայ համարուիլ՝ նոր գլխով սկսելովն՝ իմաստն եւ կարգն խաղաղ ջրատած է : Պաշտօնեայն diakonosն է ըստ յունին . պատուիրակն որ է Presbeia, presbeioð, Տպագիրն կը կարգայ Կարապետ . յունականն ինչպէս յայտնի է եւ

րեց, երկցութիւն, պատգամաւոր, հրեշտակ, *եւ.ն.* *կր նշանու-*
կէ: Յունականին վերջին բառն՝ զանունն՝ ըստ առաւելագան-
ցութեանն զրուցուած է, այսինքն՝ ըստ ինքեան անունն, որ է
Աստուծոյ. ձեռագիրք չփոթեր են զՏպագիրն. լուսանցքի բա-
ցայտոյն Տեառն բառն իրանին մէջ մտեր է: Անտիոքայ եկե-
ղեցւոյն համար ըսած խաղաղութիւնն՝ կ'ենթադրուի որ Տրա-
յիանու երեսն է: այլ հոգեւոր խաղաղութիւնն՝ ըստ ներքին
մարդոյն:

«Երանելի ի Յիսուս Քրիստոս՝ որ ի պաշտօնս յայս արժանի
նամարեսցի, եւ զուք փառաւորեսցիք: Եւ քանզի կամիք՝ ոչ
ինչ է ձեզ դժուարին վասն անուանն Աստուծոյ, որպէս եւ որ
մերձաւորագոյն եկեղեցիք՝ առաքելցին զեպիսկոպոսս եւ քա-
հանայս եւ սարկաւաղունս:» Շփոթութիւն կը զարթնու յիս. չզի-
տեմ թէ արդեօք բնագիրն այսչափ այլախօս զարձած է՝ թէ ձե-
ռագիրք կամ Տպագիրն այլայլած ի սպառ. ահա Տպագիրն
խօսքն. Երանելի է ստուգապէս ի Քրիստոս Յիսուս՝ որ զպաշ-
տօնս զայս կատարեսցէ, եւ դուք փառաւորեսցիք: Ստուգա-
պէսն որ չիք ի բնագրին՝ գուցէ թէ տիրացուի մը յաւելուածն
ըլլայ ի լուսանցս. կատարեսցեն յայանի է թէ նամարեսցիէն
ծնած է. իսկ հետեւեալն՝ մեկնութիւն ըսելով կը բացատրեմք.
Քանզի եւ կամիք՝ եւ ոչինչ է մեզ դժուար ինչ՝ փոխանակ
անուանն Աստուծոյ զայսոսիկ գործել, իրրեւ զտարբ եկեղե-
ցիսն՝ որք առաքելցին . . . :

(Շարայարելի)

ՕԴՈՅ ՄԱՍՆԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆ

(Շարունակութիւն, տես քիւ 18)

Պէտք է արդեօք այս մասամբ յիշել նաեւ մեր խեղճ մաս-
նիկներու ազգած զօրութիւնն: Երկար ժամանակ երկու մե-
տաղէ թիթեղներ իրարմէ ոչ շատ հեռու հաստատեցէք իրարու
դէմ. տոնոյ մին կատարելապէս փայլուն, իսկ միւսն զրերով
պատկերացած. ամիս մը յետոյ եթէ այդ փայլուն թիթեղն ընդ-
նենք ու շունչ տանք վրան՝ միւսին պատկերը կը տեսնենք:

Ի՛նչ է տառ պատճառն : Շատ պարզ . վա՛ն զի այդ գրերով կամ պատկերով բաց տեղւոյն վրայ օգն եւ խոնաւն այլապէս ազգեցին, նոյնպէս եւ ճնշումն . ուսկից ազգուեցաւ երկրորդ կից թիթեզն . ուստի այդ մասին վրայ մեր շնչոյն զօրոյն ալ այլապէս ազգելով՝ պատկերն կ'երեւի :

Նոյն այս գաղափարներու կարգին մէջ յիշենք նաեւ մեր փոքրիկ մասնկին սքանչելի գործը . Դիանաք որ մթնոլորտին մէջ փոշւոյ բիւրաւոր բանակներ կը թափափին, ոչ միայն գետնին մօտ այլ եւ հազարաւոր մեղր բարձրութեամբ . գաղափար ունենալու համար այդ հաստատուն մարմնոց մանր մանր մասնիկներուն քանակին եւ թուին՝ բաւական է առաջին անդամուան ձիւնը ժողվել . եթէ հպեցունենք՝ ջուրը գրեթէ սեւ է . վա՛ն զի անթիւ ծակտիքներուն մէջ ամենազգի փոշի ամբարած է ձիւնն : Յաջորդող ձեան շարունակութիւնն աւելի վճիտ ջուր կուտայ, այսպէս մինչեւ վերջ : Աստի ոտմիկ առածն՝ թէ ձիւնն օդոյ աւելն է : Այլ ի՛նչ է այդ զօրութիւնն, այդ աներեւոյթ ոյմն որ այնչափ անհուն լեղէններով մասնիկներ օդոյ մէջ առկալս կը բռնէ, նոյն իսկ երկնաքերձ բարձրութեանց մէջ . վա՛ն զի եթէ մի առ մի ժողվելու եւ կշռելու ըլլանք այդ մասնիկքն օգէն չաա ծանր են . կ'ենթադրուի լաւ մը ցամքեցընելէ յետոյ : Այս եզակիան երեւութիւ պատճառն հասկնալու համար յիշենք որ հաստատուն մասնիկն կազմակերպութիւնն նման է ամենափոքր միջուկի՝ որոյ շուրջն ամենանուրբ պատուան մը կայ, յորում խտութիւնն շատ ակար է, եւ այդ մանրացուցական անտեսանելի անջրպեաններուն մէջ օգն մտած եւ ցանցակերպ մը հիւսած է . ուստի որչափ աւելի միջուկն փոքր է՝ այնչափ աւելի է ցանցակերպին ազդեցութիւնն, որով աւելի թեթեւ է քան զմիջուկն : Այս առաջին պատճառին վրայ աւելցունելու է ուրիշ մ'ալ, որ դուցէ աւելի զօրաւոր է : Փոշւոյ հասի մը ծակաթիկներն մեծ յատկութիւն ունին խոնաւութիւնն ծծելու օգէն . այս մանրիկ փոշւոյն ջուրն անտեսանելի շողոյ մթնոլորտ կը դառնայ, իրեն հետ մի եւ նոյն մարմին մը գրեթէ ձեւացունելով : Արդ ջրոյ շողոյն ծանրութիւնն օդոյ հետ բազդատելով՝ նոյն ճնշմամբ հաւասար է 0,625 . տհա զլիաւոր պատճառն՝ որով բիւրուց բիւր անհամար հաստատուն մարմնոց մասնիկք երկրիս մթնոլորտին մէջ առկալս առանց իյնալու կը խաղան, կ'երթեւեկեն :

Այլ դուցէ առաջարկուի, տհա անօգուտ եւ նոյն իսկ ինա-

սակար գործ մը. վասն զի միթէ լաւագոյն չէ՞ր որ այդ օդոյ պայծառութեան եւ մաքրութեան խափանարար արդեւքն խաղառ տնհետէր: Ո՛չ, ո՛չ, հազար անգամ ո՛չ, վասն զի սոսանց փոշւոյ լեզէոններու՝ փոխանակ արեւու լոյսն ամեն ուղղութեամբ ցրուելու՝ միայն լուսաւոր մարմնոց ուղղութեամբ պիտի հասնէր. ուրիշ ամեն կողմ խաւար եւ մթութիւնս Բաց ստաի բուն իսկ պատուհանն՝ զի երկրիս ջերմութիւնն շուտ պիտի ցրուէր դէպ յերկինս ճոռագայթելով, եւ քնակչաց կեանքն պիտի վըտանգուէր անդարձ կիզիչ ու սոսկալի ցրտէն:

Աւելորդ է բռնն՝ թէ նոյն նման է ջրոց պնտիկներուն տրուելիք բացատրութիւնն:

Ահա հնչական երեւոյթներու ներկայ ենք, հրաշայլք, հետաքրքրականք, աղբուք. մեր օդային մասնիկներն ինչպէս բւսինք շատ երազաշարժ են. ուստի երբ իրենց բռնած զիրքէն պանոնք շարժելու ըլլանք՝ ժամանակի կը կարօտին իրենց առաջին զրից նման սեղ մը բռնելու համար. այս պարագայիս իրենց նախկին խտութիւնն ստանալու համար շատ անգամ եւրազ երազ կը թրթռան, որով ձայն կ'ելլէ. Չոր օրինակ, երբ ծնծղիկներն կամ քշոցը շարժենք՝ օդոյ մասնիկանց իրենց հաւասարակշռութեան զիրքէն խտորեւէն յառաջ եկած թրթռացմամբ ձայնիւր կը լսենք. երբ թնդանօթին ահարկու թընդմամբ երկիրս կը դողայ՝ բխրուց բիւր մասնիկներ սաստիկ խուճապուիլն ամեն կողմ արշաւելով կը թրթռան ահաւոր որոտմամբ: Յիշենք ցամաքի եւ ծովու փոթորկալից մրրիկներու դոռում գոչումն: Հափկներն եւ մասնիկներ հոգմերէն տւրազ արագ մղուելով՝ իրարու շարունակ մօտենալու եւ հեռանալու սախառած՝ ծովու վրայ լեռնաձեւ ալիքներ կը հանեն, որոց մէջ անթիւ անհամար այդ մասնիկներէն կը թափանցեն, կը հեռանան, եւ ահա կը փչրին փրփրադէզ. ցամաքի վրայ՝ շարժող օդն փոշւոյ ամպեր կը հանէ, մեր բնակութեան բխրաւոր ծակտիքներն մտնելով ու չլիւզով, եւ կատաղի հոսանքին ընդդիմացոյն տապալելով՝ Վերջապէս լսած էք որոտման ձայնն որ փայլակին կը կցի. ելեկարական հոսանքին միջոցը պատահելով. որչափ օդն աւելի ճնշուած ըլլայ՝ ալնչափ ընդդիմակաց միծ ոյժ մը կը գտնէ. եւ որչափ օձապտոյտ կ'երկարի տնչափ զանազան ճիւղերու կը բաժնուի: Այն ատեն մեր մասնիկներուն մէջ սոսկալի է չփոթութիւնն. աստի որոտման յանկարծ պայթումն եւ մերթ երկարումն. երբ բնութիւնն ողջոյն սարսա-

փահար յուզուած է՝ ո՞վ մեր այս անտեսանելի մանրահատե-
րուն մեծ զօրութեան վրայ կրնայ տարակուսիլ : Ո՞վ չտալիւր
երբ ըմբռնէ՝ թէ մի եւ նոյն օդոյ մասնիկին անմեղ մանկան մը
այնչափ քաղցր ճիչն ու ձայն՝ եւ սոսկալի փոթորիկն ահաբեկ
գոռն ու զոչ կը բերէ մեր ականջին : Երկուքն ալ ձայն :

Վերջին գործ մ'ալ դեռ նկատենք . յիշեցինք այժմ իսկ օ-
դոյ հոգմերէ մղեալ մասնիկներու ահարկու բռնութիւնն հաս-
տատ ընդդիմադրի մ'առջեւ . իսկ արդ կը հարցունենք , եթէ
օդն գնդաձեւ արագագնաց յոյժ մարմնէ մը պատասխի՝ իրեն
զօրութիւնն ինչ կերպով յայտնի կ'ըլլայ : Մեր մասնիկներն
այնպէս թեթեւ եւ արագաշարժ ըլլալով՝ միթէ իսկոյն գնդակին
անցած պարապ տեղն կը լեցունեն : Պատասխանելու համար
կարեւոր է յիշել՝ որ օդն որչափ ալ յոյժ յոյժ շարժական՝ սա-
կայն որ եւ է յանկարծական տեղափոխութեան կ'ընդդիմանայ :
Որով գնդակին բացած պարապն վայրկեանն չըրուեր , իսկ առ-
ջեւ գտնուածն՝ վասն զի իսկոյն գնդին վրայէն սահելով իրեն
նտիկին զիրքն ստացած չէ՝ աւելի ճնշուելով աւելի ընդդիմա-
դիր կ'ըլլայ : Իրեւ թէ գնդին առջեւ հակառակ զօրութիւն մը
պարզուած ըլլալով՝ վայրկեանէ վայրկեան եւ ուղղագոյն եւս մէն
մի բոպէ՝ անոր երազութենէն մաս մը կը զոգնայ , կը չէզոքա-
ցունէ :

Այս խորհրդով սքանչացաւ մեր ողբացեալ ընկերն Melsens,
երկար այս խնդրով զբաղելով գոզցեա՝ մեր մասնիկն խորհրդա-
կան ձայնիւ կ'ըսէր իր ականջէն . « Մի անարգեր զիս . անշուշտ
եւ կարծուածէն շատ աւելի մանր եմ , այլ եթէ ընկերներովս
զումարիմ՝ շատ մեծ » :

Պ. Mach Բրակայի համալսարանին Ուսուցիչն երազաթոյն
գնտի մը լուսանկարն ստեղծեց , որուն առջեւ օդային խտաց-
եալ ալիքն կ'երևին :

Այսպէս ճշգրիտ արդիւնք տեսնելէն ետք՝ ինչպէս կրնանք
տարակուսիլ թէ գնդի մ'առջեւ գտնուած խտացած օդոյ խաւն
շարժելու երազութեան քայլն եւ չտաքցունէ : Առ այս կրնանք
յիշատակել երկնաքարն , որոյ երազութիւնն մինչեւ 60,000
մեղրի կրնայ հասնիլ մաներկրորդի մէջ . այլ մեր մանրիկ մաս-
նիկներն այնպէս զօրութեամբ կը զիմադրեն՝ որ կենդանի զօ-
րութիւնն ջերմութեան փոխուելով երբեմն կրակ դարձած եւ
մերթ պայթելով կը ձգին :

Այլ ժամ է արդ մեր զիւցաղն մանրահատերու քաջագոր-

ծութեանց նկարն համառօտ վերջացունել եւ հանդիսաւոր մաղ-
թանք նուիրել իրենց :

Ողջոյն, ուրեմն, օգոյ խոնարհ մասնկիկ, որ քու անըմբռ-
նելի մանրութիւնդ ահաւոր միութեամբդ կը մոռցունես , ան-
հուն ասպարիզաւ անծայր պատելով երկրագնդիս շրջանակն
միջնորոտային կազով :

Ողջոյն, անթուղ վաստակաւոր, որ անդադար ամեն կողմ
հարկաւորն կը սփռես, ստորին բուսականէն մինչեւ երկնաբերձ
ծառերն, պուրակքն ու անառա :

Ողջոյն աննահանջ սնուցիչ , որ մինչեւ ծովուց խորն ու
խորշ մօտ ունիս կեանք եւ կենդանութիւն սփռելով : կը նու-
րոգես ամեն կիւմայ, մարդոց եւ անասնոց շունչ պարգեւելով :

Ողջոյն, մանրիկ ղիւցազարմ, որոյ ղիւթական զօրութեամբ
մեր գլխոց վրայ սուկալս կը կենան փոշոյ՝ լուսոյ սփռիչ բա-
նակներն, մառախուղն եւ ամպ, բարութեան եւ բեղմնաւորու-
թեան ծնողք :

Ողջոյն, խորհրդաւոր մասնկիկ, որ քու ընկերներովդ հաս-
տատուն մարմնոց անմխկի քօղն կը պարզես . մարդկութեան
հանդիստ եւ յաջողակութիւն տալով :

Ողջոյն, աներեւոյթ հանճարեղ, որ ճարտար եւ մեր խեղճ
ականջներուն բերելու աղայոց ճիչն, թռչնիկ դայլայլն, առ-
ուակի կարկաջն, զանգակի զօղանջն, որոտման գոռն, գնդակի
չչիւնն, կայծակի շառաչն, փոթորիկի ահեղ մոխնն :

Հուսկ ողջոյն, սքանչելի մասնիկդ օգոյ, որ փոշոյ հատիւ
եւ ջրոյ կաթիլով եղբայրակցած՝ մեզի համար նիւթական տես-
լեամբ՝ Արարչին Աստուծոյ իմաստութեան եւ բարութեան եւ
ամենազօրութեան երբեակի խորհրդանիշն կը ներկայացունես :

Այս յօդուածիկն Պատկերի Պատ. Ընթերցողաց նուիրելով
անշուշտ երկու նպատակ կը դիտենք. մին՝ բնութեան ամենէն
զօրաւոր ազդակներէն միոյն այսպէս տարրական լեզուաւ ժո-
ղովրդեան ղիւրճնտել բացատրութեամբ ծանօթանալն. եւ միւսն՝
ինչ որ զրիչն ինքնին դիտած է՝ ամենատես իմաստութեան՝ ան-
հուն բարութեան եւ անչափ զօրութեան շօշափական գոյու-
թիւնն արարածովքս քարոզուած. Արարչին :

ՆՈՒԱԳ ԿՐՕՆԱԿԱՆ

Ընդէր տրտում ես անձն իմ, եւ զիս ընդէր խռովեա.
Քաջալերեաց արդ, արի, տեսեալ զերկնից ըղհանդէս,
Ո՛չ հանապազ ոգորումն, ո՛չ հանապազ այս գուպարք,
Ո՛չ մըշտագոյ անձկութիւնք, ո՛չ մըշտասուզ այս քընարք:

Ո՛ւր արդ պերճանք իշխանաց, ո՛ւր երիվարքն եւ կտուք,
Զինչ այժմ նոցին են օգուտ իւրեանց զըրզանքն եւ վառք.
Ո՛ւր խըստակեաց այն մոնազք եւ ճըգնասէր միտնձուռք . . .
Առ վայր մի լոկ մեռուցումն, յաւիտենից վայելմունք:

Զինչ են աթոռք, մեծութիւն, զինչ ցանկութիւն կենցաղոյս,
Թէ ոչ պատրանք տըղայոց եւ մի անուրջ վաղախոյս,
Յետս կաց յաստեաց, անձն իմ, յետս, աչք հանապազ քո՝ յերկին:

Փոքր միւս եւս եւ տեսցես ըղքո հոգւոյդ պաշտելին,
Անդ ի քարձունս ուր կայուն դացեն հանգիստ՝ տենչանք քո,
Ուր ո՛չ ծաղկունք են անխունկ, ո՛չ սէր առանց սիրելւոյ:

ՆԵՐՍԷՍ Յ. Վ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ՄԱՆՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՅԱՆԴՈՒԴՆ ՄՏԱԾՄՈՒՆՔ ՈՒ ԴԻՊՈՒԱՆ

Շողեկառաց բախումն դարմանելու համար ոմանք առա-
ջարկած էին՝ երբեմն՝ մի եւ նոյն դժին ուղղութեամբ զնացող
կառքերու վրայ առ ի հակ երկաթ՝ դիժ մը ձգել. արդիւնքն
պիտի ըլլար՝ ինչ որ զիպուածն ցոյց տուաւ:

Եթէ հակառակ կողմէն շողեկառք մը հասնէր, առ ի հակ
զառ ի վերն բարձրանալով ընդդիմացողին վրայէն պիտի անց-

նէր, եւ միւս կողմէն վար իջնէր առանց մնասելու : Պարզ եւ զիւրին էր այս, կրկին ճամբայ շինելու ծախքէն կ'ազատէր . վասն զի, այս կերպով համազէպ կառքերն կրնային շրջագայել : Ամերիկայի միշտ յանդուգն այս խորհուրդս անկէր ի գործ դնել, սակայն դիպուածին սպասել լաւ համարեց :

Օր մը Դուանտայի մօտ երկաթուղւոյն վրայ վաճառքարձ կառք մը մոռցուած էր, շոգեշարժին՝ որ միշտ խոփն անպակաս ունի առջեւն Ամերիկայի մէջ՝ այդ աներկիւղ հանդիպակացն առնոց վարանելու վերուց առաւ վրան եւ առաջ գնաց . հին աշխարհի սովորութեան նման ջարդուբուրդ չընելով :

Յայտնի է որ ծխանը մնասուեցաւ, բայց ոչինչ աւելի, եւ հասաւ կայքն : Ուստի եթէ վերը նշանակած երկաթ զիծն հաստատուած ըլլար շոգեշարժին վրայ, վաճառքարձն մէկ կողմէն ելլելով՝ միւս կողմէն պիտի իջնէր, առանց մարդու ձայն տալու :

Վիթխարի փարոս մը. — Միացեալ Նահանգաց մէջ կը խորհին ահագին ու նորակերպ փարոս մը կանգնել Հաղղերաս հրուանդանին բաց ծովուն մէջ : Այդ կէտերուն ծովը սոսկալի է : Փարոսը բոլորովին երկաթէ պիտի ըլլայ, նոյն իսկ պահապաններուն բնակարանը . հիմը վանդակաձեւ խարսխած, երկաթ մոյթերով, յատակին վրայ, որ 10 մեդր խոր է : Մորեկը սարսափելի է այս կողմերը . որով պահապանաց կեանքն ինչ պիտի ըլլայ այս մշտածուփ բնակարանին մէջ ամենի ալիքներէ պաշարուած : Այս փարոսին գինը 5 միլիոն կը հաշուի, կառավարութիւնը կը տատամսի . ոչ ոք զիտէ թէ պիտի կրնան աւարտել եթէ սկսին, ոչ ոք ապագային յաջող ելք կը նկատէ . որով շատերը փոխանակ հաստատուն փարոսի՝ շարժուն կամ նաւային փարոս կ'առաջարկեն : Փորձը ցոյց տուաւ՝ որ վերջինս աւելի զիւրին եւ սակաւագին է :

Հնդիկ Գախապաշարումն . — Հակառակ պրահմայական մատեաններու վարդապետած յառաջադէմ աստղաբաշխութեան՝ Հնդիկ ժողովուրդը խաւարման նկատմամբ չարաչար նախապաշարմունքով լեցուած է . կը կարծէ թէ օձերը կը գիշատեն ըզլուին, եւ ձախող պատահար կը համարին : Այլ գէթ բարձրագոյն դասու վերաբերողներն՝ մանաւանդ մեծամեծ քաղաքներու բնակիչք ազատ պէտք էին ըլլալ այդ աւելորդապաշտ կարծիքներէ : Մատրասի պէս քաղաք մը՝ որ իր համալսարանովն եւ

եւրոպական քաղաքակրթութեամբն կը պարծի՝ ըստ ինքեան այս ուսմիկ սկզբունքէն հեռացած ըլլալու էր :

Այլ հին մարդն նոր դադարաւ չընդունիր, հնդիկ պրահմին դասակարգին վերաբերող Վաքիլները՝ (փաստաբան) անցեալ փետրուար 28 ի լուսնի խաւարման առթիւ ռախպեցին Մատրասի Բարձրագոյն Ատեանն կէսօրուան ժամն 3 էն սկըսեալ նիստը դադրեցունել. խաւարումը դիչերուան ժամը 10½ ին (ըստ Եւրպ.) պիտի սկսէր : Արդեօք վախցան զատերնին կորսընցունելէ, թէ իրենց յաճախորդներու ազդեցութիւն մ'ընելու համար :

Նոյնպէս կրնանք յիշել որ տեղացի դիւթերն՝ ընիկներու բժիշկներն՝ այսպիսի առիթներ կը փնտռեն իրենց ճարտարութիւնն ի դուսի հանելու համար :

Եզիմ մեծութիւնը. — Անգլիոյ Տեսղըն քաղաքին մէջ վերջերս անգլիական մշակութեան մրցում մը սկսաւ, զոր լրագիրք ծանուցին.

Պ. Trimble անուն կենդանաբոյծ մը այդ մրցումին ներկայացուց իրլանտացի եղ մը ճերմակ ու կարմիր խայտաբղետ, նորատեսիլ մեծութեամբ, 1 մեկր 85 բարձրութեամբ, 1478 քիլո կշռով. զրեթէ մէկուկէս տակառաչափ :

Բոլոր անգլիացիք ապշած են այս բանիս, դունդ գունդ կը դիմեն տեսնելու. չղարմանանք, անգլիացին զարտուղութիւն կը սիրէ :

Առաջին մրցանակ տրուեցաւ այս եղին, եւ քննիչ դատաւորն վճռեց. «Անգլիոյ ամենէն մեծ եւ ամենէն ծանր եղն է» :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՍՐԲՈՒՀԻ ՄՈՆԻԳԱՅԻ

ՔԱՐԳՄԱՆԵՑ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Վ. ԱՔԻԿԵԱՆ

(Շարունակութիւն տես թիւ 19)

Սակայն ընդունած լուսոյն համեմատութեամբ Օգոստինոսին խղճին ճիշերն ալ կը բարձրանան , եւ անսովոր դառնութեամբ մը կը տանջեն զինքը . կը թնդացնեն շարունակ իւր սրտին գաղտնի խորշերը , եւ կամաց կամաց ձայները սաստկանալով , որոտում մը կը պատճառեն : Նախ տկանջէն վար կ'ըսէ իրտին մոմալ՝ ըսելով . «Ի՞նչ , միթէ ճշմարտութեան անստուգութիւնը չէր որ մինչեւ հիմա պարտքերդ կատարելէն ետ կը կեցնէր զքեզ . ուրեմն չարժէ , հիմա ամեն բան ստոյգ է քեզի համար , եւ ճշմարտութեան յստակ լոյսը յայտնի կը տեսնուի քեզի , ինչո՞ւ համար անձնատուր չես ըլլար : » «Իլ լսէի , կ'ըսէ Օգոստինոս , բայց խլութիւն կը կեղծէի . թէպէտ եւ հիմա զիմացս արգելք մը չկար , սակայն չէի ուզեր շարժիլ , պատճառ մը չունէի չշարժելու , ամէն գիշարութիւններս արդէն լուծուած ըլլալով , մի միայն մունջ վախ մը կը բռնէր զիս , այսինքն թշուառ ունակութեանցս հրաժեշտ տալու վախը , այն ունակութիւններն որ այս յուսահատ վիճակիս մէկ հտաիկ պատճառն էին : »

Իրաւ է որ Օգոստինոս հիմա կը հաւատայ , բայց զործադրելու սիրտ չունի : Նախ հաւատոյ միջութիւններն էին արգելք եւ այսօր ալ առաքինութեան պահանջմունքները զինքը կը սոսկացնեն : «Աղիւս մարգարիտը գտեր էի , կ'ըսէ ճոխ վնասութեամբ մը , կը մնար որ ունեցածս ծախեմ , այսինքն աշխարհային հաճոյքներէ հրաժարիմ , մեծ զոհ մը կատարեմ , բայց այս բանիս համար բաւական արիւթիւն չունէի : »

Վերջապէս մէկ կողմէն իւր մօրը յորդորները , եւ միւս կողմէն խղճի խայթերը զինքը անհանգիստ ընելով, Օգոստինոս կ'առաջադրէ որ երթայ խորհուրդ հարցնէ Սիմպլիկիանոս անուանով սուրբ քահանային. որուն գեղեցիկ վարքն երկայն ատենէ ի վեր իւր զարմանքը զրաւած է :

Սաուղիւ այն պատուական ծերունին այն անձերէն մին էր , զոր շատ անգամ կը հանդիպինք Կաթուղիէ Եկեղեցւոյն զիրկը, մաքուր երիտասարդութենէ եւ մաքրագոյն չափահաս հասակէ մը ետքը , զուլմնին առոյգ ծերութեամբ Աստուծոյ պսակուելով , խաղաղ եւ պատկառելի պատկեր մը կ'ընծայեն աշխարհքիս առաքինական դրօժոյ մէջ : Երիտասարդ պատանիք՝ կրից սաստիկ փոթորկներէն այլայլած, կ'ախորժին հանգչիլ այն խաղաղանիստ սեանց քով :

Օգոստինոս կուգայ կը պատմէ Սիմպլիկիանոսի իւր կենաց խռովութիւններն , եւ այն գաղտնի տկարութիւններն որոնք հիմա զինքն առաքինութենէ կը հեռացնեն : Բարի ծերունին աւելի եւ խնտում գէմքով մը կ'ընդունի զանիկայ , եւ առանց զարմանք մը յայտնելու՝ մտիկ կ'ընէ անոր մոլորութեանց պատմութիւնը, կը գովէ զինքն որ փոխանակ անաստուած եւ նիւթապաշտ փիլիսոփայից զիրքերը բանալու, Պղատոնի եւ Սոկրատէսի գրուածներն ընտրած եւ կարգացած էր : Սիմպլիկիանոս՝ զրեթէ ամէն ծեր քահանայից պէս, մարդկային սրտին զիտութիւններն ունի : Ոչ միայն սուրբ Ամբրոսիոսին հետ բարեկամութեամբ կապուած է , որուն երիտասարդութիւնը կառաւարած եւ մկրտած էր զանիկայ , այլ նաեւ շատ մը Հռովմայիցի փիլիսոփայից, բանաստեղծից եւ ճարտասանաց, մանաւանդ Վիգատրինոսի հետ՝ Պղատոնի գրուածոց թարգմանիչ , մտերմութիւն ունի : Ինչպէս ամէն ծերերը, Սիմպլիկիանոս ալ պատմութիւն ըսելը կը սիրէ . եւ հոգւոց կառավարութեան նկատմամբ ունեցած փորձառութեամբն , անուղղակի յորդորներ կը գտնար միշտ մտիկ ընողին կարօտութեան համաձայն : Ուստի իւր առջեւն այն հանճարեղ երիտասարդը տեսնալով՝ մեծանձն բնաւորութեամբ, արդէն լուսաւորուած չնորհքով, բայց չնորհաց անձնաւորը ըլլալէն զեռ վախնալով, սուրբ անձն՝ Օգոստինոսի բերնէն լսած Վիգատրինոսի անունը բարեկալող առիթ մը սեպելով, իրեն ծանօթ՝ նա մանաւանդ բարեկամ ըլլալն ըսելէն ետքը , ուղղելով տալ Օգոստինոսին քաջասրտութեան եւ քրիստոնէական պատուաւորութեան փառաւոր օրինակ մը , այս կերպով

կ'ընկալի անոր պատմութիւնը: Վիգտորինոս իւր համբաւը ստացած էր մի եւ նոյն ընթացքին մէջ քան զՕգոստինոս. ճարտասանութեան վարպետ, իւր դասատուութեանց յաճախեր էին ոչ միայն ամէն Հռովմայեցի պատանիներ, այլ նաեւ բաղմաթիւ անուանի ատենակալներ: Նախնի վիլիսոփայութեան ընտիր գրուածները թարգմանած, բացատրած եւ լուսարձակ մեկնութիւններով ճոխացուցած էր, եւ պերճախօսութեան գերազանցութեանը համար Ծօրոյն կոչուած հրապարակին մէջ իւր արձանը կանգնուելու պատուոյն արժանի հանդիսացած էր, պատիւ մ'որ միշտ եւ ամեն տեղ ղժուարաւ կը շնորհուի: Երբ մարդկային հանճարոյն շարադրած ամենալսեմ երկասիրութեանց ուսմունքը լմնցուց, միտքն ինկաւ որ Ս. Գիրքը բանայ. ուշադրութեամբ կարդալէն ետքը՝ իւր մտերիմ բարեկամին՝ Սիմպլիկիանոսի ըսած էր՝ բայց կամացուկ մը ականջէն վար. Քրիստոնեայ եղայ՝ զիտե՛ս: — Սիմպլիկիանոս պատասխանած էր ըսելով. երբ ղընդ Քրիստոսի Եկեղեցւոյն մէջ տեսնամ, այն ատեն այդ խօսքիդ պիտի հաւատամ: Առ այս Վիգտորինոս ծիծաղելով «Միթէ Եկեղեցւոյ պատերն են որ զմարդ քրիստոնեայ կ'ընեն» պատասխանած էր: Բայց ըստ ինքեան Վիգտորինոսի քրիստոնեայ չըլլալուն պատճառն՝ իւր բարեկամները տըհաճեցնելու վախն էր, կը դողար, կը սոսկար ամենազօրաւոր մարդիկներէն, այն Լիբանանու մայրերէն, զորս Աստուած խորտակած չէր տակաւին, կ'զգուշանար որ չըլլայ թէ իւր վրայ ծանր թշնամութիւններ զորտկեն: Բայց այսու հանդերձ ընթերցմունքը ձեռքէ չէր ձգեր. շատ կ'աղօթէր, եւ աւելի եւս մտադրութեամբ Ս. Գիրքը կը կարդար. ասով այնպիսի արիւթիւն եւ ոյժ մ'եկաւ իւր վրայ, որ օր մ'իւր բարեկամները տհաճեցնելէ եւ անոնցմէ խայտառակուելէն աւելի՝ Քրիստոսէն արհամարհուելէն վախցաւ, եւ ճշմարտութեան մատնիչ ըլլալէ սոսկալով, վազեց եկաւ Սիմպլիկիանոսի տունն ու ըսաւ, «Ելի՛ր չուտ երթանք Եկեղեցի, Քրիստոնեայ ըլլալ կ'ուզեմ»: Այսպիսի դարձի մը վրայ Հռովմ քաղաքը ապշեցաւ մնաց, եւ սուրբ Եկեղեցին մեծփպէս ուրախացաւ: Երբ հաւատացեալ ժողովրդեան առջեւ հաւատոյ զաւանութիւնը տալու ժամանակը հասաւ, առաջարկեցին Վիգտորինոսի որ առանձին տեղ մը կասարէ զայն, ինչպէս որ սովորութիւնը թոյլ կուտար այն անձանց որոնք հրապարակական խմբութեան առջին ամէկոտութիւն կամ ընդգիծութիւն մը կրնային ունենալ: Բայց ինքը

կտրիճութեամբ մերժեց առաջարկութիւնն , եւ առանց վախի ելաւ ամպինս . ամբոյս բազմութիւնը զինքը հոն տեսնալուն պէս, անունը բերնէ բերան անցնելով՝ ուրախութեան բըսբըսանք մը կը լսեցնեն . «Վիգտորինոսն է, Վիգտորինոսն» կ'ըսէին մէկ զմէկու ականջէն : Բայց զինքը լսելու փափաքով՝ շուտով լռութիւնը տիրեց : Վիգտորինոս այնպիսի զարմանալի հաւատքով մը հնչեցուց հաւատոյ հանգանակն , որ հաւատացեալք մեծապէս չինուելով եւ միտքարուելով , կ'ուզէին զրոյժել զայն իրենց սրախն մէջ . յիրաւի իրենց ուրախութիւնն եւ սէրը՝ իբրեւ կըրկին գրոց , հոն քանդակեցին զայն :

Սիմպլիկիանոս իւր պատմութեանը հետզհետէ ազդողագոյն դօրութիւն մը տալով՝ կը շարունակէ . անուանի ճարտասանք այն օրուէն Յիսուսի Գրիստոսի վարժարանին մէջ աղայոց կարգը դասուելը մեծ փառք ու պատիւ սեպեց . խոնարհութեամբ յանձն առաւ որ սուրբ Եկեղեցին իւր կաթովը անուցանէ զինքը , եւ ամենայն ուրախութեամբ խաչին անարգ լծին տակ զըրաւ այնպիսի գլուխ մ'որ այնքան փառաւոր պատկեր տարած էր : Երբ Յուլիանոս Ուրացոյ քիչ ետքը գրոց դպրութեան ուսումն արգիլեց Գրիստոնէից , Վիգտորինոս դոցեց իւր պերճախօս բերանն , եւ ասանկով փառաւորագոյն եւ վշտալից զո՞ մը կատարելով , պսակեց իւր կեանքը :

Այս սքանչելի եւ իւր վիճակին յարմար օրինակը , Օգոստինոսին աղիքը տակն ու վրայ ըրաւ . Սիմպլիկիանոսի քովէն ելաւ դնաց սքանչալիք , տկարութիւնն ինքնիր երեսը զարնելով , վատութեանը վրայ ամչնալով , եւ միտքը հաստատապէս դնելով որ այս անգամ Վիգտորինոսին բարի օրինակին հետեւի եւ վերջ տայ իւր անտանելի վիճակին : Բայց աւանդ , այն շրջթայն որով կապուած կաշկանդուած էր այնքան տարիներէ ի վեր , որչափ ամուր եւ ծանր ըլլալը դեռ հասկցած չէր . հազիւ թէ ձեռքը կ'երկնցնէ խզելու համար զայն , այն ժամանակ միայն իւր անկարողութիւնը կը ճանչնայ . չըսէ՞ր՝ ոչ , այո՞ ըսելու ալ ոյժ չգտնար :

(Շարայարեյի)

ԿՈՄԻՏԱՍ Ա. ՈՍԿԵԱՆ

ԱՌՋԵՌՆ

Բ Ա Ռ Ա Գ Ի Ր Ք

ՀԱՅԵՐԷՆ-ԳԱՂՂԻԵՐԷՆ

Նոր տպագրութիւն (երկրորդ)

Ուղղեալ եւ յաւելեալ

աւելի քան 50000 քառ, ոճ եւ այլն,

Սոյն օգտակար գործ՝ կը բովանդակէ հայերենի ընթացիկ բոլոր բառերէն զատ՝ զիտական եւ արուեստական բազմաթիւ բառեր, ոճեր եւ ասացումներ, իրենց զաղղ. թարգմանութեամբն: Բառից զանազան առումները բացատրուած են բազմաթիւ օրինակօք:

Գործոյն վերջն աւելցուած է զաղղ. լեզուի անկանոն եւ պակասաւոր լայից պարզ ժամանակներու ցանկն՝ հանդերձ պիտանի եւ կարեւոր ծանօթութեամբք: Էջ իւր 1000, ընտիր թուղթ, մաքուր տպագրութիւն:

Գին	{	զօրաւոր քառ.դոնէ դահեկան	25
		լաթակազմ	» 27
		կիսակաշի	» 32

Կեդրոնատեղին է Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ վաճառատուն, թիւ 27, Ֆինանսըլար, Կ. Պօլիս: Կը գտնուի Պ. ՊԱԼԵՆՅԻ եւ բոլոր հայ գրավաճառաց քով, ինչպէս նաեւ Բերա, Մեծ փողոց, ՎԱՅՍԻ եւ ԲԱՅԼԻ գրավաճառանոցները, եւ Ղալաթիա Մահմուտիէ ճատտեօի, թիւ 42, ՌՕՄԱՆ եւ ԸՆԿ. Թղթա-վաճառանոցն:

ՊԱՏԿԵՐ տասն է. հինգ օրը մի անգամ կը հրատարակուի.

Բաժանորդագրութեան տարեկան գինն է
Կ. Պօլսոյ համար 40 դանեկան.

Գաւառաց եւ օտար երկիրներու համար
քղրատարի ծախքն ի միասին հաշուելով 50 « «

Իշխարքանչիշք թիւ 2 դանեկան

ՊԱՏԿԵՐԻ խմբագրատունն է ի Բերա , Եւզիլ փողոց
Թիւ 1 , ուր պետք է դիմել բաժանորդագրութեան եւ քերթին
վերաբերեալ այլ ամենան խնդրոց համար :

RÉDACTION DU BADGUERE

Constantinople, Péra, rue YÈCHIL N° 4

معارف نظارت جلیله سنک وخصتیله طبع اولمشدر